

AGENTSCHAP NATUUR & BOS

Vlaamse overheid

[Entiteit]

[Regio]

[Adresregel 1]

[Adresregel2]

T [Telefoonnr]

[e-mailadres]

Kenmerk

vergunningverlenende
overheid

RUP_02000_212_00509_00001

Vragen naar

Ons kenmerk

25-216588

Telefoonnummer

Datum advies

zie datum ondertekening

BETREFT: advies startnota RUP

Onderwerp

Voorontwerp gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan Fort van Lillo

Datum van ontvangst

25-10-2025

Aanvrager(s)

Naam Departement Omgeving - Afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -
projecten

Situering aanvraag

Antwerpen: 11818F0005/00A000, 11818F0011/00B000, 11818F0007/00K000, 11818A0382/00A000,
11818F0069/00R000, 11818F0063/00B003, 11818F0063/00Y000, 11818F0067/00B000,
11818F0007/00T000, 11818F0064/00E000, 11818F0063/00N002, 11818F0010/00B000,
11818F0064/00F000, 11818F0067/00A000, 11818F0163/02P000, 11818F0004/00A000,
11818F0003/00C000, 11818F0007/00S000, 11818F0063/00C003

Ruimtelijke bestemming

natuurgebieden met wetenschappelijke waarde of natuurreservaten, bijzondere natuurgebieden
(waterzuivering, afvoerleidingen en leidingstraten), parkgebieden, woongebieden met cultureel,
historische en/of esthetische waarde, gebieden voor dagrecreatie

Beschermingsstatus

Habitatrichtlijngebied: Schelde- en Durmeëstuarium van de Nederlandse grens tot Gent - BE2300006
VEN: Slikken en schorren langs de Schelde - 304

Vogelrichtlijngebieden: Schorren en polders van de Beneden-Schelde - BE2301336

Biologische waarderingskaart

ku + kub,kd + hr + k(mr) + k(mrb),n/hr + gml,n + sz,ku + kbgml,hx,hx + kb°,weg,hx + kbac + sz,kbt,kd + kbac,khgml,hx + uv + kj°,sz,ae,ku,mr,kd + hu + ku,kd + hr + hu° + sz + k(mr),ua,mr + mz,kd + hx + ku,kd + hp + kbgml,ds°,ds

Rechtsgrond

Dit advies wordt verstrekt door het Agentschap voor Natuur en Bos op basis van de volgende wetgeving:

Artikel 7 van het besluit van de Vlaamse Regering betreffende het geïntegreerde planningsproces voor ruimtelijke uitvoeringsplannen, planmilieueffectrapportage, ruimtelijke veiligheidsrapportage en andere effectbeoordelingen van 17 februari 2017.

Bespreking aanvraag

Het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan omvat het Fort van Lillo langs de Schelde in Antwerpen en zal een aantal herbestemmingen doorvoeren in functie van de uitvoering van het Geactualiseerd Sigmaplan dat de Vlaamse Regering in 2005 goedkeurde en het Masterplan Fort Lillo van de stad Antwerpen uit 2010. De Vlaamse Waterweg wenst rond het Fort van Lillo een waterkering met aangepaste kruinhoogte aan te leggen in het kader van de uitvoering van het geactualiseerde Sigmaplan. Deze waterkering vormt een essentiële schakel in de bescherming van het havengebied aan de rechteroever van Zeeschelde. De aanleg van deze waterkering betekent dat de bestaande jachthaven niet behouden kan worden en verplaatst moet worden.

Het Masterplan Lillo wil het ruimtelijke functioneren van het fort verbeteren met bijzondere aandacht voor de versterking van de erfgoedwaarde en de toeristisch-recreatieve functie. De geplande dijkwerken vormen de aanleiding om de oorspronkelijke structuur van het fort te herstellen. Binnen die context zal het parkeren in het gebied geherstructureerd worden, waarbij een gezocht wordt naar een nieuwe bezoekersparking buiten het fort langs de Scheldelaan.

Doelstellingen van het ruimtelijk uitvoeringsplan zijn:

- de dijkwerken die het Fort van Lillo beter moeten beschermen tegen overstromingen mogelijk maken;
- het verplaatsen van de bestaande getijdenhaven als gevolg van de noodzakelijke dijkwerken mogelijk maken;
- het creëren van een kader waarbinnen de uitvoering van het masterplan Lillo, en het verfijnde ontwerp, mogelijk wordt met onder meer het mogelijk maken van een nieuwe bezoekersparking.

Bespreking milieueffecten (discipline biodiversiteit)

In het plan-MER worden volgende mogelijke effectgroepen besproken:

- Ecotoop- en habitatverlies
- Versnippering en barrièrewerking
- Verstoring
- Verzuring en vermeting
- Wijziging hydrologie van een waterlichaam

a) Ecotoop-en habitatverlies

Het plan voorziet de reconstructie van de historische ringgracht door aanpassing van de watercontouren door uitgravingen en heraanvullingen. Netto zal het bestaande leefgebied open water in de bestaande ringgracht uitgebreid worden.

Binnen het gemengd openruimtegebied met cultuurhistorische waarde kunnen t.o.v. de huidige natuurbestemming innames komen o.w.v. de aanleg van toegangs- en ontsluitingswegen en -paden, kleinschalige recreatieve infrastructuur en parkvoorzieningen.

Het plan voorziet de aanleg van de nieuwe Sigma dijk, min of meer, maar niet helemaal, binnen de contouren van de huidige Scheldedijk. Bij de aanleg van deze nieuwe dijk zal er zowel een ecotoop- als habitatverlies optreden, waar de nieuwe dijk een grotere footprint heeft dan de huidige. Bovendien moet het getijdehaventje verplaatst worden om de nieuwe dijk te realiseren. Dat betekent dat de slikken in het huidige haventje onder de Sigmadijk verdwijnen of in de uitbreiding van de ringgracht en dat buitendijks bestaand slik en schor ingenomen wordt voor het nieuwe haventje. In de passende beoordeling wordt deze inname aan slikken en schorren begroot. Voor de locatie van het nieuwe getijdenhaventje gaat het om 2,45 ha verlies waarvan 0,7 ha brak schor. Er worden aanzienlijke negatieve effecten verwacht inzake ecotoop- en habitatverlies. Het eventuele verlies aan habitatooppervlakte wordt in de passende beoordeling toegelicht voor de betrokken SBZ. Aangezien aanzienlijke negatieve effecten zullen optreden is een ADC-toets nodig, met in voorkomend geval een passende natuurcompensatie.

b) Versnippering en barrièrewerking

Door de uitbreiding van het gebied voor parkeren en nutsvoorzieningen kan er een verhoogde versnippering optreden binnen deze zone. Dit door de bouw van eventuele extra wegen en/of constructies die ervoor kunnen zorgen dat er een versnippering en/of barrière kan optreden in de brede bermstrook tussen de Scheldedijk en de Scheldelaan.

De vergroting van het parkgebied ten noorden van Fort Lillo kan ervoor zorgen dat er op deze locatie mogelijks wegen kunnen aangelegd worden. Deze bijkomende wegen kunnen zorgen voor een beperkt versnipperend effect.

Ter hoogte van het recreatiegebied in de Schelde voor het getijdenhaventje is ook versnippering van de langsconnectiviteit van het schor op rechteroever van de Schelde mogelijk voor terrestrische fauna. Het effect is neutraal tot beperkt negatief omdat in de referentiesituatie er bij de toegangsgeul bij het haventje er in de Schelde ook een onderbreking van de oeverstructuur is. Voor amfibische of aquatische fauna blijft de recreatiezone passeerbaar langs de rivierzijde.

c) Verstoring

Ontwikkelen van het gebied voor uitbreiding van parkeren en nutsvoorzieningen kan voor bijkomende verstoring zorgen. De omgeving is aan deze zijde van het plangebied echter reeds sterk verstoord door de aanwezigheid van de Scheldelaan en de industrie aan de overkant.

Aanleg van bijkomende wegen kunnen samen met recreatie voor een verstorend effect zorgen.

Daarnaast kan verlichting een verstorend effect hebben op nachtactieve fauna. Als milderende maatregel voor de barrièrewerking van de verlichting, wordt voorgesteld om in het plangebied faunavriendelijke verlichting te gebruiken. Deze bestaat uit:

- Verlichting dient beperkt te blijven tot het strikt noodzakelijke.
- Enkel neerwaarts gerichte lichtarmaturen met een beperkte lichtintensiteit en beperkte verstrooiing kunnen toegelaten worden.

d) Verzuring en vermesting

Voorliggend plan voorziet geen wijziging van de hoeveelheid verkeer van en naar Lillo. Bijgevolg wordt er noch een positief, noch een negatief effect verwacht.

e) Wijziging hydrologie van een waterlichaam

Het plan voorziet de uitvoering van het geactualiseerd Sigmaplan, hierdoor zal er een nieuwe Sigmadijk worden aangelegd die het bestaande jachthaventje zal innemen. Hierdoor zal het waterlichaam ter hoogte van het huidige jachthaventje wijzigen. De ontwikkeling van het nieuwe jachthaventje in de Schelde kan stromingspatronen beïnvloeden. Dit is potentieel negatief en wordt onderzocht in de passende beoordeling en VEN-toets op projectniveau.

Bespreking noodzaak passende beoordeling

Aangezien het plangebied deels in SBZ ligt, werd een passende beoordeling opgesteld. In de passend ebeoordeling worden volgende mogelijke effectgroepen besproken:

- Ecotoop- en habitatverlies
- Indirect ecotoop^- en habitatverlies
- Versnippering en barrièrewerking
- Verstoring

a) Ecotoop—en habitatverlies

De intekening van het recreatiegebied en het natuurgebied waarbinnen de Sigmadijk ligt, zorgt ervoor dat er habitatverlies van het actueel habitat 1130 plaatsvindt. Het gaat om 2,45 ha actueel habitat gelegen in het SBZ-H. Aangezien aanzienlijke negatieve effecten zullen optreden is een ADC-toets nodig, met in voorkomend geval een passende natuurcompensatie.

b) Indirect ecotoop en habitatverlies

Het plan voorziet de uitvoering van het geactualiseerd Sigmaplan, hierdoor zal er een nieuwe Sigmadijk worden aangelegd die het bestaande jachthaventje zal innemen. Hierdoor zal het waterlichaam ter hoogte van het huidige jachthaventje wijzigen. De ontwikkeling van het nieuwe jachthaventje in de Schelde kan stromingspatronen beïnvloeden. Dit is potentieel negatief en wordt onderzocht in de passende beoordeling en VEN-toets op projectniveau.

c) Versnippering en barrièrewerking

Over en langs het plangebied lopen heel wat trekroutes voor vogels. Er worden door voorliggend plan echter geen versterkt barrière-effect verwacht ten opzichte van de referentiesituatie. Er wordt niet ingezet op hoogbouw of op hoge verticale constructies waardoor de bestaande barrièrewerking (en aanvaringskans) voor vogels die in de lengterichting van de Schelde niet verhoogd zal worden. Bijkomende verlichting in het plangebied kan echter wel leiden tot bijkomende barrièrewerking. Als milderende maatregel voor de barrièrewerking van de verlichting, wordt voorgesteld om in het plangebied faunavriendelijke verlichting te gebruiken. Deze bestaat uit:

- Verlichting dient beperkt te blijven tot het strikt noodzakelijke.
- Enkel neerwaarts gerichte lichtarmaturen met een beperkte lichtintensiteit en beperkte verstrooiing kunnen toegelaten worden.

d) Verstoring

Bijkomende verlichting in het plangebied kan een verstorend effect hebben op nachttactieve fauna. Als milderende maatregel voor de barrièrewerking van de verlichting, wordt voorgesteld om in het plangebied faunavriendelijke verlichting te gebruiken. Deze bestaat uit:

- Verlichting dient beperkt te blijven tot het strikt noodzakelijke.
- Enkel neerwaarts gerichte lichtarmaturen met een beperkte lichtintensiteit en beperkte verstrooiing kunnen toegelaten worden.

e) Conclusie passende beoordeling

Het Agentschap voor Natuur en Bos stelt vast dat de vergunningsplichtige activiteit, het plan of programma betekenisvolle aantasting impliceert voor de instandhoudingsdoelstellingen van de speciale beschermingszone. Aangezien aanzienlijke negatieve effecten zullen optreden is een ADC-toets nodig, met in voorkomend geval een passende natuurcompensatie. Deze ADC-toets is in voorbereiding door de aanvrager.

Bespreking noodzaak verscherpte natuurtoets

De intekening van het recreatiegebied en het natuurgebied waarbinnen de Sigmadijk ligt, zorgt ervoor dat er habitatverlies van het actueel habitat 1130 plaatsvindt. Het gaat om 2,45 ha actueel habitat gelegen in het VEN. Aangezien aanzienlijke negatieve effecten zullen optreden is een ADC-toets nodig, met in voorkomend geval een passende natuurcompensatie.

Bijkomende verlichting in het plangebied kan een verstorend effect hebben op nachttactieve fauna. Als milderende maatregel voor de barrièrewerking van de verlichting, wordt voorgesteld om in het plangebied faunavriendelijke verlichting te gebruiken. Deze bestaat uit:

- Verlichting dient beperkt te blijven tot het strikt noodzakelijke.
- Enkel neerwaarts gerichte lichtarmaturen met een beperkte lichtintensiteit en beperkte verstrooiing kunnen toegelaten worden.

Het Agentschap voor Natuur en Bos stelt vast dat de vergunningsplichtige activiteit onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken.

Conclusie¹

Op basis van bovenstaande uiteenzetting gaat het Agentschap voor Natuur en Bos akkoord met een verdere uitwerking van het RUP mits rekening gehouden wordt met de volgende voorwaarde(n):

- Verlichting dient beperkt te blijven tot het strikt noodzakelijke.
- Enkel neerwaarts gerichte lichtarmaturen met een beperkte lichtintensiteit en beperkte verstrooiing kunnen toegelaten worden.
- De ADC-toets wordt aan het huidige dossier toegevoegd.

Hoogachtend,

Inez De Coninck

Afdelingshoofd Adviezen, Vergunningen, Erkenningen en Subsidies

¹ Het Agentschap voor Natuur en Bos spreekt zich enkel uit over de uitwerking van de discipline fauna en flora en dus niet over de wenselijkheid van het plan/project voor natuur.